

Şerlerin yaratılması şer mi? Büyük günah işleyen kafir mi?

On Üçüncü Lem'a

Yedinci İşaret

Sual: Mutezile imamları, şerrin icadını şer telakki ettikleri için küfür ve dalaletin hilkatini Allah'a vermiyorlar. Güya onunla Allah'ı takdis ediyorlar. "Beşer kendi ef'alinin hâlıkıdır." diye dalalete gidiyorlar.

Hem derler: "Bir günah-ı kebireyi işleyen bir mü'minin imanı gider. Çünkü Cenab-ı Hakk'a itikad ve cehennemi tasdik etmek, öyle günahı işlemekle kabil-i tevfik olamaz. Çünkü dünyada gayet cüz'î bir hapis korkusuyla kendini hilaf-ı kanun her şeyden muhafaza eden adam, ebedî bir azab-ı cehennemi ve Hâlık'ın gazabını nazar-ı ehemmiyete almayacak derecede büyük günahları işlerse, elbette imansızlığa delâlet eder."

Elcevap:

Birinci şıkkın cevabı şudur ki Kader Risalesi'nde izah edildiği gibi: Halk-ı şer, şer değil; belki kesb-i şer, şerdir. Çünkü halk ve icad, umum neticelere bakar. Bir şerrin vücudu, çok hayırlı neticelere mukaddime olduğu için o şerrin icadı, neticeler itibarıyla hayır olur, hayır hükmüne geçer.

Mesela, ateşin yüz hayırlı neticeleri var. Fakat bazı insanlar sû-i ihtiyarıyla ateşi kendilerine şer yapmakla "Ateşin icadı şerdir." diyemezler.

Öyle de şeytanların icadı, terakkiyat-ı insaniye gibi çok hikmetli neticeleri olmakla beraber, sû-i ihtiyarıyla ve yanlış kesbiyle şeytanlara mağlup olmakla, "Şeytanın hilkati şerdir." diyemez. Belki o, kendi kesbiyle kendine şer yaptı. Evet, kesb ise mübaşeret-i cüz'îye olduğu için hususi bir netice-i şerriyenin mazharı olur; o kesb-i şer, şer olur. Fakat icad, umum neticelere baktığı için icad-ı şer, şer değil belki hayırdır.

İşte Mutezile bu sırrı anlamadıkları için "Halk-ı şer şerdir ve çirkinin icadı çirkindir." diye

Cenab-ı Hakk'ı takdis için şerrin icadını ona vermemişler, dalalete düşmüşler. **وَبِالْقَدَرِ**

وَبِالْقَدَرِ olan bir rükn-ü imanîyi tevil etmişler.

İkinci şık ki "Günah-ı kebireyi işleyen, nasıl mü'min kalabilir?" diye suallerine cevap ise:

Evvela: Sâbık işaretlerde onların hatası kat'î bir surette anlaşılmıştır ki tekrara hâcet kalmamıştır.

Sâniyen: Nefs-i insaniye, muaccel ve hazır bir dirhem lezzeti; müccel, gaib bir batman lezzete tercih ettiği gibi hazır bir tokat korkusundan, ileride bir sene azaptan daha ziyade çekinir. Hem insanda hissiyat galip olsa aklın muhakemesini dinlemez. Heves ve vehmi hükmedip en az ve ehemmiyetsiz bir lezzet-i hazırı, ileride gayet büyük bir mükâfata tercih eder. Ve az bir hazır sıkıntıdan, ileride büyük bir azab-ı müecceleden ziyade çekinir. Çünkü tevehhüm ve heves ve his, ileriye görmüyor belki inkâr ediyorlar. Nefis dahi yardım etse mahall-i iman olan kalp ve akıl susarlar, mağlup oluyorlar.

Şu halde kebairi işlemek, imansızlıktan gelmiyor, belki his ve hevesin ve vehmin galebesiyle akıl ve kalbin mağlubiyetinden ileri gelir.

Hem sâbık işaretlerde anlaşıldığı gibi fenalık ve hevesat yolu, tahribat olduğu için gayet kolaydır. Şeytan-ı ins ve cinnî çabuk insanları o yola sevk ediyor. Gayet cây-ı hayret bir haldir ki: Âlem-i bekanın nass-ı hadîsle sinek kanadı kadar bir nuru, ebedî olduğu için bir insanın müddet-i ömründe dünyadan aldığı lezzet ve nimete mukabil geldiği halde; bazı bîçare insanlar, bir sinek kanadı kadar bu fâni dünyanın lezzetini, o bâki âlemin, bu fâni dünyasına değer lezzetlerine tercih edip şeytanın arkasında gider.